

ĐIỀU KIỆN BẢO ĐẢM QUYỀN LÀM CHỦ CỦA NHÂN DÂN TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM TRONG KỶ NGUYÊN MỚI

MAI THỊ MINH NGỌC

Viện Nhà nước và Pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học - Xã hội Việt Nam

Institute of State and Law, Vietnam Academy of Social Sciences

Ngày nhận bài: 6/7/2026

Ngày sửa bài: 22/7/2026

Ngày duyệt đăng bài: 5/8/2026

Tóm tắt:

Quyền làm chủ của Nhân dân là vấn đề được đề cập xuyên suốt trong đường lối lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước. Đảng ta nhận định, bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân là mục tiêu, động lực của phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới. Với bối cảnh đẩy mạnh ứng dụng công nghệ, chuyển đổi số, quyền làm chủ của Nhân dân đòi hỏi phải có các điều kiện bảo đảm phù hợp để nâng cao hiệu quả quyền làm chủ trên thực tế. Trong phạm vi bài viết này, tác giả tập trung làm rõ các điều kiện bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong kỷ nguyên mới.

Từ khóa: quyền làm chủ của Nhân dân, điều kiện bảo đảm, Nhà nước pháp quyền, kỷ nguyên mới

Conditions for ensuring the people's right to exercise mastery in Vietnam's socialist rule-of-law state in the new era

Abstract:

The people's right to exercise mastery has consistently been emphasized in the leadership orientations of the Communist Party of Vietnam and in state governance. It is regarded as both an objective and a driving force of national development in the new era. In the context of accelerating technological application, digital transformation, innovation, and international integration, effectively exercising this right requires appropriate enabling conditions. This study examines the major conditions necessary to ensure the people's right to exercise mastery in Vietnam's socialist rule-of-law state in the new era. Particular attention is given to political, legal, economic, and other institutional and social conditions that support the substantive exercise of this right in practice.

Keywords: people's right to exercise mastery, enabling conditions, rule-of-law state, new era

1. Đặt vấn đề

Quyền làm chủ của nhân dân trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa (XHCN) Việt Nam là nguyên tắc cốt lõi khẳng định mọi quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân. Ở đó, Nhân dân được khẳng định là chủ thể của quyền lực nhà nước, đồng thời là trung tâm của mọi chủ trương, đường lối, chính sách. Bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân là mục tiêu, động lực phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới. Đại hội XIV của Đảng đã thể hiện quyết tâm xây dựng một nền dân chủ thực chất, lấy người dân làm trung tâm, bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Đây là thông điệp chính trị mạnh mẽ, nhằm đáp ứng yêu cầu đổi mới, phát triển nhanh, bền vững đất nước trong kỷ nguyên mới. Trong bối cảnh ứng dụng công nghệ, chuyển đổi số, thúc đẩy đổi mới sáng tạo và hội nhập quốc tế, đất nước bước vào kỷ nguyên mới với nhiều thời cơ và thách thức đan xen, để quyền làm chủ của Nhân dân vận hành hiệu quả trên thực tế thì các điều kiện bảo đảm quyền làm chủ của Nhân dân trong nhà nước pháp quyền Xã hội chủ nghĩa Việt Nam có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Đây không chỉ là yêu cầu khách quan của quá trình đổi mới, mà còn là nền tảng để tăng cường khối đại đoàn kết toàn dân tộc, củng cố niềm tin xã hội.

2. Nội dung

2.1. Điều kiện chính trị

Điều kiện chính trị là nền tảng bảo đảm định hướng cho việc thực hiện quyền làm chủ của Nhân dân. Điều kiện này được thể hiện ở việc Đảng Cộng sản Việt Nam vừa đề ra chủ trương, đường lối, vừa lãnh đạo Nhà nước và xã hội. Đảng là nhân tố quyết định, nhằm định hướng chính trị và đề ra các chủ trương phát huy quyền làm chủ của Nhân dân; cùng với đó là sự ổn định của hệ thống chính trị, việc kiên định mục tiêu xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN của dân, do dân, vì dân; đồng thời bảo đảm quyền làm chủ của Nhân dân thống nhất với giữ vững kỷ cương, pháp luật và ổn định chính trị. Đây là điều kiện có ý nghĩa định hướng, chi phối việc xây dựng thể chế, tổ chức bộ máy và thực hiện quyền làm chủ của Nhân dân.

Thể chế chính trị là yếu tố then chốt chi phối quá trình thực hiện quyền làm chủ của nhân dân. Ở Việt Nam, Đảng đề ra chủ trương, đường lối và mỗi cấp chính quyền, cơ quan nhà nước đều có một cấp ủy Đảng lãnh đạo quá trình nhân dân thực hiện quyền làm chủ. Đảng giữ vai trò lãnh đạo trực tiếp, toàn diện, trong đó sự thống nhất và ổn định chính trị luôn được đặt lên hàng đầu. Điều đó cho chính quyền địa phương, các đơn vị, cơ quan đều hoạt động theo một đường lối chung do Đảng lãnh đạo, phục vụ cho mục tiêu chiến lược của quốc gia. Như vậy, điều kiện chính trị có tác động mạnh mẽ đến quản lý nhà nước nói chung, thực hiện quyền làm chủ của nhân dân trong quản lý nhà nước nói riêng.

Dưới sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng, quá trình thực hiện quyền làm chủ của nhân dân được diễn ra thuận lợi, hiệu quả sẽ tác động tích cực tới sự lãnh đạo, đồng thời không phân tán quyền lực. Mọi đổi thay trong thực hiện quyền làm chủ của nhân dân phù hợp với đường lối và chính sách chung của Đảng, sẽ góp phần đạt được các mục tiêu chiến lược như tăng trưởng kinh tế, bảo đảm an ninh và sự thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ, mỗi quah hệ Đảng lãnh đạo, nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ được duy trì thống nhất trong hệ thống chính trị.

Đại hội XIV nhấn mạnh việc phát huy vai trò làm chủ của nhân dân trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội, Đại hội chỉ rõ: “Phát huy quyền làm chủ của Nhân dân trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội. Có cơ chế phù hợp, thuận lợi và tin cậy để Nhân dân tham gia ý kiến vào quá trình hoạch định đường lối,

chính sách, quyết định những vấn đề lớn và quan trọng của đất nước” (Đảng cộng sản Việt Nam, 2026a). Như vậy, yêu cầu của Đại hội là tạo điều kiện để quyền làm chủ của nhân dân được thực hiện trên thực tế. Tóm lại, Đảng vừa đề ra chủ trương, đường lối, vừa lãnh đạo việc triển khai thực hiện. Điều đó cho thấy chính trị là điều kiện then chốt, yếu tố quyết định thực hiện quyền làm chủ của nhân dân trong xây dựng nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam trong kỷ nguyên mới.

2.2. Điều kiện pháp lý

Trên cơ sở các chủ trương, đường lối của Đảng, Nhà nước thể chế hóa các chủ trương, đường lối đó thành các văn bản pháp luật tạo cơ sở pháp lý để bảo đảm thực hiện quyền làm chủ của nhân dân. Việc bảo đảm quyền làm chủ của Nhân dân đòi hỏi phải có hệ thống pháp luật đồng bộ, thống nhất, khả thi và được tổ chức thực hiện nghiêm minh. Điều kiện pháp lý bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân được thể hiện rõ trong ghi nhận của Hiến pháp và các văn bản pháp luật, chẳng hạn Hiến pháp ghi nhận quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân và luật chuyên ngành cụ thể hóa các quyền làm chủ trên các lĩnh vực.

Trong quá trình thực hiện quyền làm chủ của nhân dân, pháp luật là một trong những điều kiện bảo đảm có tính chất quyết định, vai trò của pháp luật được thể hiện qua việc tạo lập căn cứ pháp lý để nhân dân tiến hành thực hiện quyền làm chủ của mình. Đồng thời, pháp luật có vai trò đặc biệt quan trọng và là cơ sở pháp lý cho hoạt động của chính phủ, chính quyền địa phương góp phần bảo đảm cho người dân làm chủ hiệu quả trong Nhà nước pháp quyền Xã hội chủ nghĩa Việt Nam của dân, do dân, vì dân.

Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở năm 2022 sửa đổi năm 2025 đã kịp thời thể chế hóa chủ trương “thực hành và phát huy rộng rãi dân chủ xã hội chủ nghĩa, quyền làm chủ và vai trò chủ thể của nhân dân”. Đây được coi như một bước tiến mới, góp phần đẩy mạnh hiệu quả việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở. Luật này là cơ sở pháp lý quan trọng bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân, cũng như thực hiện hiệu quả phương châm; dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng.

Ngoài ra, các đạo luật như Luật Bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu Hội đồng nhân dân, Luật Trưng cầu ý dân, Luật Tiếp công dân, Luật Khiếu nại, Luật Tiếp cận thông tin đã tạo hành lang pháp lý minh bạch để người dân thực hiện quyền bầu cử, giám sát và quản lý xã hội. Tuy nhiên, do nhiều yếu tố chủ quan và khách quan, đến nay, nước ta chưa tổ chức trưng cầu ý dân.

Nghị quyết số 66-NQ/TW ngày 30/4/2025 của Bộ Chính trị đặc biệt quan tâm đổi mới tư duy. “Theo đó, Bộ Chính trị nhấn mạnh, xây dựng và thi hành pháp luật là “đột phá của đột phá” trong hoàn thiện thể chế phát triển. Khi pháp luật thực sự trở thành “đột phá của đột phá” cũng là lúc Nhà nước thực sự trở thành Nhà nước pháp quyền, xã hội kỷ cương, sáng tạo và phát triển bền vững” (VietnamPlus, 2026).

Nghị quyết số 66-NQ/TW đặt ra mục tiêu “đến năm 2030 Việt Nam có hệ thống pháp luật dân chủ, công bằng, đồng bộ, thống nhất, công khai, minh bạch, khả thi với cơ chế tổ chức thực hiện nghiêm minh, nhất quán, bảo đảm cơ sở pháp lý cho hoạt động bình thường, liên tục, thông suốt của các cơ quan sau sắp xếp tổ chức bộ máy... Tầm nhìn đến năm 2045, Việt Nam có hệ thống pháp luật chất lượng cao, hiện đại, tiệm cận chuẩn mực, thông lệ quốc tế tiên tiến và phù hợp với thực tiễn đất nước, được thực hiện nghiêm minh, nhất quán, tôn trọng, bảo đảm, bảo vệ hiệu quả quyền con người, quyền công dân” (Bộ Chính trị, 2025)

Dân chủ, quyền làm chủ của nhân dân dù nhìn nhận ở bình diện nào, nghiên cứu ở góc độ nào cũng luôn gắn bó chặt chẽ và tự nhiên với pháp luật. Ở đó, pháp luật như là điều kiện không thể thiếu để bảo đảm, bảo vệ dân chủ quyền làm chủ của nhân dân. Thượng tôn pháp luật là điều kiện tiên quyết để dân chủ, quyền làm chủ của nhân dân trong nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam được triển khai thực chất hiệu

quả, tất nhiên hệ thống pháp luật ở đây phải phải tiến bộ, công bằng, nhân văn, xuất phát từ ý chí, nguyện vọng của nhân dân và bảo vệ lợi ích chính đáng của nhân dân.

Hiện nay, “Quyền làm chủ của nhân dân chỉ thực sự có ý nghĩa khi được cụ thể hóa thành các quy định pháp luật rõ ràng, minh bạch và khả thi. Đại hội XIV nhấn mạnh yêu cầu hoàn thiện hệ thống pháp luật đồng bộ, thống nhất, khả thi, bảo đảm quyền con người, quyền công dân theo Hiến pháp. Cụ thể hóa quyền làm chủ của nhân dân thể hiện trên nhiều phương diện: thông qua bầu cử, ứng cử và hoạt động của cơ quan dân cử; quyền tham gia góp ý, phản biện đối với các dự thảo chính sách, pháp luật; quyền giám sát hoạt động của cơ quan nhà nước và cán bộ, công chức; quyền tiếp cận thông tin và yêu cầu cơ quan nhà nước giải trình. Những cơ chế này không chỉ bảo đảm tính minh bạch và trách nhiệm giải trình của bộ máy nhà nước mà còn tạo điều kiện thuận lợi để nhân dân thực sự làm chủ trên thực tế.” (Lại Văn Nam, 2026)

Khi hệ thống pháp luật đầy đủ, minh bạch, ổn định, công bằng, quyền làm chủ của nhân dân sẽ được bảo đảm vững chắc. Đại hội XIV của Đảng yêu cầu: “Đổi mới tư duy, hoàn thiện phương thức và quy trình xây dựng pháp luật bảo đảm tính chuyên nghiệp, khoa học, kịp thời, hiệu quả, đáp ứng yêu cầu phát triển nhanh, bền vững đất nước trong kỷ nguyên mới” (Đảng cộng sản Việt Nam, 2026b). Đến nay, các cơ sở pháp lý về phát huy quyền làm chủ của nhân dân đã được xác lập cụ thể, rõ ràng hơn, tạo điều kiện thuận lợi cho người dân thực hành quyền làm chủ của mình trong xây dựng Nhà nước pháp quyền ở Việt Nam. Tóm lại, việc bảo đảm quyền làm chủ của Nhân dân đòi hỏi phải có hệ thống pháp luật đồng bộ, thống nhất, khả thi và được tổ chức thực hiện nghiêm minh. Hay nói cách khác, điều kiện pháp lý là một trong những điều kiện bảo đảm có tính chất quyết định quyền làm chủ của nhân dân trong nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam trong kỷ nguyên mới.

2.3. Điều kiện kinh tế

Dân chủ, quyền làm chủ của nhân dân xuất phát từ hạt nhân cốt lõi là kinh tế, do kinh tế quyết định và đúng với bản chất do tồn tại xã hội quyết định. “Trình độ của phương thức sản xuất khác nhau tất yếu dẫn tới sự khác nhau về trình độ dân chủ. Do đó, nền dân chủ xã hội chủ nghĩa cũng có các nấc thang phát triển khác nhau và để phát huy dân chủ đúng hướng, hiệu quả thì quá trình đó không thoát ly, tách rời thực tiễn, mà phải có bước đi vững chắc phù hợp với trình độ phát triển kinh tế - xã hội mỗi giai đoạn lịch sử cụ thể của đất nước” (Lê Hải, 2026). Như vậy, kinh tế tác động mạnh mẽ đến dân chủ, quyền làm chủ của nhân dân.

Dân chủ xuất phát từ con người, từ những điều kiện cụ thể của xã hội và “Bất kỳ nền dân chủ nào, cũng như bất kỳ một thượng tầng kiến trúc chính trị nào..., suy cho cùng đều phục vụ sản xuất và suy cho cùng được xác định bằng những quan hệ sản xuất của xã hội đó” (V.I. Lênin., 1986). Do đó, kinh tế là yếu tố quan trọng không thể thiếu trong quá trình hình thành và phát triển dân chủ, đặc biệt là phát huy quyền làm chủ của nhân dân.

Hoàn thiện thể chế hóa kinh tế thị trường định hướng XHCN trọng tâm là tạo lập môi trường cạnh tranh bình đẳng, trước hết cần xác định rõ hơn mối quan hệ giữa dân chủ, pháp luật và kinh tế thị trường định hướng XHCN; đồng thời tiếp tục đẩy mạnh phát triển kinh tế thị trường định hướng XHCN theo chiều rộng và chiều sâu. Điều này sẽ tạo tiền đề mạnh mẽ cho phát triển dân chủ, quyền làm chủ của nhân dân. Khi kinh tế phát triển, thu nhập và đời sống người dân được nâng cao, nguồn lực vật chất vững chắc, người dân tham gia tích cực vào các hoạt động xã hội, giúp việc thực hiện quyền làm chủ hiệu quả hơn.

Tóm lại, quyền làm chủ của nhân dân chỉ được thực hiện đầy đủ khi có những điều kiện kinh tế - xã hội phù hợp. Sự phát triển của nền kinh tế, mức sống của người dân, trình độ dân trí..., khoảng cách phát triển giữa các vùng, miền và khả năng tiếp cận các dịch vụ công đều tác động trực tiếp đến khả năng thực hiện quyền làm chủ của nhân dân. Vì vậy, phát triển kinh tế gắn với tiến bộ, công bằng xã hội là điều kiện quan trọng để bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân.

2.4. Năng lực, phẩm chất trách nhiệm của đội ngũ cán bộ, đảng viên, minh bạch của chính quyền

Đội ngũ cán bộ, công chức các cấp, các ngành, địa phương là lực lượng trực tiếp tham gia vào quá trình hoạch định, tổ chức và thực thi các chính sách. Chất lượng nhân sự ảnh hưởng trực tiếp đến khả năng vận hành của bộ máy nhà nước ở các cấp. Nếu cán bộ có phẩm chất đạo đức tốt, am hiểu chuyên môn, tận tâm với công việc thì sẽ giúp quá trình thực hiện quyền làm chủ của nhân dân diễn ra minh bạch, hiệu quả. Ngược lại, nếu đội ngũ cán bộ còn yếu về năng lực, thiếu trách nhiệm hoặc có biểu hiện tiêu cực như tham nhũng, quan liêu sẽ dẫn đến trì trệ, lãng phí nguồn lực, mất niềm tin của người dân, kết quả không như mong đợi.

Năng lực quản lý của cơ quan nhà nước nói chung, chính quyền địa phương nói riêng thể hiện qua khả năng lập kế hoạch, ra quyết định, điều hành và giám sát việc thực hiện các chương trình. Một chính quyền có năng lực quản lý hiệu quả sẽ biết cách đánh giá đúng tình hình thực tiễn, xây dựng chính sách phù hợp với đặc điểm địa phương, huy động hiệu quả các nguồn lực, công khai minh bạch thông tin, giúp người dân thực hiện quyền làm chủ một cách thuận lợi. Bên cạnh đó, năng lực quản lý còn thể hiện ở khả năng phối hợp liên ngành, xử lý khủng hoảng, thích ứng với các biến động xã hội và môi trường. Thực tiễn cho thấy, việc bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân phụ thuộc rất nhiều vào bản chất, năng lực lãnh đạo của Đảng, trình độ quản lý của Nhà nước, trách nhiệm của đội ngũ cán bộ.

2.5. Trình độ dân trí, văn hóa chính trị, năng lực làm chủ của nhân dân

Sự thay đổi các yếu tố văn hóa, tư tưởng, tình cảm, tâm lý đám đông cũng để lại dấu ấn quan trọng trong tiến trình hình thành và phát triển dân chủ, quyền làm chủ của nhân dân. Ở Việt Nam, một thời gian dài, nông dân sống và làm ăn tập thể trong các hợp tác xã, cán bộ làm việc trong các cơ quan nhà nước có chỉ định về tiêu chuẩn hưởng thụ lương bổng và thu nhập, các tổ chức xã hội do Nhà nước lập ra đều hoạt động theo sự điều hành và là “cánh tay nối dài” của Nhà nước. Môi trường, không gian như vậy làm cho cá nhân thiếu năng động, xã hội khó có điều kiện phát triển. Ngày nay, trình độ văn hóa xã hội đã dần được nâng lên, sự ý thức về quyền và trách nhiệm của người dân cũng thay đổi, mọi người quan tâm nhiều đến việc sống và làm việc theo Hiến pháp và pháp luật. Trong môi trường hội nhập quốc tế, kinh tế thị trường, xây dựng nhà nước pháp quyền XHNN, con người cá nhân được năng động, tạo điều kiện thuận lợi cho dân chủ ngày càng phát triển. Tất yếu đòi hỏi pháp luật bảo đảm quyền làm chủ cho người dân, trước hết phải là dân chủ trong hiến pháp. Trên thực tế, trình độ dân trí nói chung, văn hóa nhân quyền, văn hóa dân chủ nói riêng là điều kiện tinh thần rất quan trọng quyết định mức độ quyền làm chủ của nhân dân. Chỉ khi nhân dân tự giác nhận thức quyền hạn và nghĩa vụ của mình, tự giác tham gia vào công việc của Nhà nước và xã hội với tư cách là công dân có tri thức, trách nhiệm và niềm tin thì quyền làm chủ của nhân dân mới có nền tảng xã hội để thực hành. Như vậy, Trình độ dân trí, văn hóa chính trị, năng lực làm chủ của nhân dân là một trong những điều kiện bảo đảm đến sự hình thành và phát triển dân chủ, quyền làm chủ của nhân dân.

2.6. Điều kiện khoa học, công nghệ và chuyển đổi số

Trong bối cảnh chuyển đổi số, phát triển xã hội số, khoa học, công nghệ và dữ liệu trở thành điều kiện ngày càng quan trọng đối với việc bảo đảm quyền làm chủ của Nhân dân. Hạ tầng số, cơ sở dữ liệu, các nền tảng tương tác giữa cơ quan nhà nước với người dân, dịch vụ công trực tuyến, hệ thống tiếp nhận và xử lý phản ánh, kiến nghị, cũng như việc bảo đảm quyền tiếp cận thông tin và an toàn dữ liệu tạo điều kiện mở rộng khả năng tham gia của người dân vào đời sống chính trị - pháp lý, đồng thời nâng cao tính công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình của các cơ quan nhà nước. Trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN và phát triển Chính phủ số, chính quyền số, đây là nhóm điều kiện có ý nghĩa ngày càng quan trọng đối với việc nâng cao hiệu quả của cơ chế bảo đảm quyền làm chủ của Nhân dân trong nhà nước pháp.

3. Kết luận

Trong kỷ nguyên mới, thực hiện tinh gọn bộ máy, đẩy mạnh ứng dụng công nghệ, chuyển đổi số, thúc đẩy đổi mới sáng tạo, quyền làm chủ của nhân dân luôn có sự chi phối bởi rất nhiều yếu tố và điều kiện bảo đảm. Mỗi yếu tố, điều kiện bảo đảm đều có vai trò quyết định trong việc nâng cao chất lượng, hiệu quả quyền làm chủ. Để đạt được yêu cầu đặt ra theo hướng tích cực, phát huy hiệu quả quyền làm chủ của nhân dân, việc triển khai đồng bộ các điều kiện bảo đảm như trên là điều không thể thiếu. Đây không chỉ là yêu cầu khách quan của quá trình đổi mới, mà còn là nền tảng để tăng cường khối đại đoàn kết toàn dân tộc, củng cố niềm tin xã hội. Chính vì vậy, trong giai đoạn mà tốc độ chuyển đổi số chưa từng có tiền lệ như hiện nay, Việt Nam không thể không quan tâm nhiều tới các điều kiện bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong kỷ nguyên mới ■

Nghiên cứu này là sản phẩm của nhiệm vụ khoa học cấp cơ sở năm 2026 “Quyền làm chủ của nhân dân trong nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam trong kỷ nguyên mới”, do Th.S Mai Thị Minh Ngọc làm chủ nhiệm.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

- Đảng Cộng sản Việt Nam. (2026a, 2026b). Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV, Tập 1. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr.121, tr.126-127.
- VietnamPlus. (2026). “Đột phá của đột phá” trong hoàn thiện thể chế, thực thi pháp luật. <https://mega.vietnamplus.vn/dot-pha-cua-dot-pha-trong-hoan-thien-the-che-thuc-thi-phap-luat-6819.html>
- Bộ Chính trị. (2025). Nghị quyết số 66-NQ/TW ngày 30/4/2025 về đổi mới công tác xây dựng và thi hành pháp luật đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới. <https://xaydungchinhhsach.chinhphu.vn/ngphi-quyet-66-nq-tw.html>
- Lại Văn Nam. (2026). Dân là chủ, dân làm chủ” - tư tưởng nền tảng, xuyên suốt trong Văn kiện Đại hội XIV của Đảng. <https://lyluanchinhtri.vn/dan-la-chu-dan-lam-chu-tu-tuong-nen-tang-xuyen-suot-trong-van-ken-dai-hoi-xiv-cua-dang-13562.html>
- Lê Hải. (2026). Giải quyết mối quan hệ giữa thực hành dân chủ và tăng cường pháp chế, bảo đảm kỷ cương xã hội đặt trong tổng thể việc nắm vững và xử lý tốt các mối quan hệ lớn của Đảng ta. https://www.tapchiconsan.org.vn/media-story/-/asset_publisher/V8hhp4dK31Gf/content/giai-quyet-moi-quan-he-giua-thuc-hanh-dan-chu-va-tang-cuong-phap-che-bao-dam-ky-cuong-xa-hoi-dat-trong-tong-the-viec-nam-vung-va-xu-ly-tot-cac-moi-qua
- V.I. Lênin. (1986). Toàn tập, Tập 42. Nhà xuất bản Tiến bộ, Moskva, tr. 276